

ΤΗΛΕΦ. 23-318

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1911

ΑΡΙΘ. ....

Ζ
Υ
Θ
Ο
Σ
Φ
Ι
Ε

Π
Α
Γ
Ο
Σ
Φ
Ι
Ε

Ο
"ΑΡΓΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ"
ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ
Γ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΘΑΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 9—ΤΗΛΕΦ. 75-56

— ΑΘΗΝΑΙ —

ΑΘΗΝΩΝ

Απόσπασμα "ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ"

Χρονολογία 29. ΜΑΙ. 1934

ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΡΟΪΔΗ
ΠΟΥ ΕΞΑΓΡΙΩΝΕΙ ΤΟΝ ΣΟΥΡΗΝ

ΤΟ ΕΚΟΜΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΚΚΟΥ

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΡΟΪΔΗ ΠΟΥ ΕΞΑΓΡΙΩΝΕΙ ΤΟΝ ΣΟΥΡΗΝ

ΤΟ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΚΚΟΥ

Ἡ μνήμη τοῦ Σουρή τιμάται, κατ' αὐτάς, με διπλᾶ ἀποκαλυπτήρια. Δύο πρωτομαί, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία, — ἔργον τοῦ γλύπτου κ. Ν. Γεωργαντή, — θά στηθῆ εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἡ δὲ ἄλλη, — τοῦ κ. Δημητριάδη, — εἰς τὸ Ζάππειον. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ καὶ ἀντὶ οἰασθήποτε ἄλλης ἀνασκοπήσεως τοῦ ἔργου τοῦ ποιητοῦ, διὰ τὸ ὅποιον, ἄλλως τε, τόσα ἔχουν γραφῆ, προτιμῶμεν νὰ διηγηθῶμεν ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα ἀνέκδοτα τῆς ζωῆς του : Τὸν καυγᾶ του μετὸν Ἐμμανουὴλ Ροΐδην.

Ἐὰν βάλῃ κανεὶς κατὰ μέρος μερικὰς, ἀκαδημαϊκῆς ὅλως φύσεως, μικρογκρίνιες καὶ διαφορὰς, τὰ δύο κυριώτερα πρόσωπα τοῦ σημερινοῦ μου σημειώματος, ὁ Ροΐδης καὶ ὁ Σουρῆς, μιὰ πού δὲν εἶχαν τίποτε νὰ μοιράσων, οὔτε ἀργομισθίαις οὔτε κυβερνητικῆς εὐνοίας, τὸ ἀντίτιμον τῶν ὁποίων πληρώνεται ἀπὸ τὸν προὔπολοισμὸν, τὰ πηγαινὰν ἀρκετὰ καλά. Ὅσο μποροῦν νὰ τὰ πηγαίνουν δύο σφιγτόζοι ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, δύο ἀνήσυχες καὶ μαχητικῆς ἰδiosisκρασίαις, με σατυρικῆ καὶ τσαχπίνικη προδιάθεσι. Πιθανὸν, μάλιστα, αἱ σχέσεις τῶν δύο ἀντιπροσωπευτικῶν αὐτῶν τύπων μιᾶς φιλολογικῆς ἐποχῆς νὰ ἐξηκολούθουν ὁμαλαὶ καὶ ἀδιατάρακτοι, ἂν ἕνα ἐξαιρετικὸν γεγονός δὲν ἤρχετο νὰ σπείρῃ ζιζάνια καὶ νὰ κἀνῃ τοὺς δύο μας σατυρικοὺς ἀπὸ... δύο χωριά. Μία κριτικὴ τοῦ Ροΐδη, μία ἐμπνευσμένη καὶ ἐνθουσιώδης, πράγματι, κριτικὴ διὰ τὴν ποιητικὴν ἰδιοφυΐαν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Δημητρίου Κόκκου, διήγειρε τὴν μὴνιν, τὴν ζήλεια καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Σουρή. Ὁ τελευταῖος κηρύττει τὸν πόλεμον, με μίαν ἔμμετρον ἐπίθεσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θά δημοσιεύσωμεν μερικὰς περικοπὰς, καὶ ἀναθέτει εἰς τοὺς ἀναπόσπαστους οὐραγοὺς του, τὸν Φασουλῆ καὶ τὸν Περικλέτο, νὰ περιποιηθῶν καταλλήλως τὸν «παρδαλομούστακο κριτικὸ»:

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΡΗΣ

Π.— Μὰ δὲν μοῦ λὲς στὴν πίστι σου ποῖος εἶνε τοῦτος πάλι, πού κάθε τόσο Φασουλῆ σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ ποιητὰς χειροτονεῖ ὡς πού νὰ πῆς κρεμμύδι καὶ ὁποιοὺς θέλει στὴν στιγμή τοὺς κάνει σὰν σκουπίδι ;

Καὶ ἀπαντᾷ ὁ Φασουλῆς :

Ἐδῶ εἰς τὸ Ρωμῆικο, τὸν τόπον τῶν ἐν τέλει, ὁ ἕνας κι' ἄλλος ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ ὅ,τι θέλει. Ἐδῶ ἀκμάζουν εὐθαλεῖς αἱ δάφναι καὶ μυρσῖναι, ἐδῶ δὲν φαίνεται καθεὶς ἐκεῖνος ὅπου εἶνε, ἐδῶ κανέναν χαρτοσιὰ με τοὺς σοφοὺς δὲν πιάνει, ἐδῶ κι' αὐτὸς ὁ Βασιληᾶς τὸν βασιλέα κάνει.

Ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ὄρους, μέσα στὴν πνευματικὴ αὐτὴ ἀναρχία ποῦ, κατὰ τὸν Σουρή, μᾶς δέρνει, φιλοδοξεῖ καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Ροΐδης νὰ γίνῃ κριτικὸς καί...

Ἐκ τῶν περάτων ἔκραξαν οἱ Γραββαρίζαι ὅλοι :

«θέλεις νὰ εἶσαι κριτικὸς ;... νὰ εἶσαι κὼρ Μανώλη !»

Καὶ συνεχίζει ὁ Φασουλῆς :

Καὶ γράφει μετὴν δύναμιν τῆς κριτικῆς του πέννας Ἀνοσιᾶς εὐφρεῖς, κομψὰς, τετρογενεμένας. Καὶ ἂν τοὺς βρωμοστίχους σου δὲν χύνεις βρὲ χαλντούπη στοῦ καλλιγλώσσου ψιττακοῦ τὸ κριτικὸ καλοῦπι βαβαὶ καὶ τρεῖς ἀλλοίμονο σὲ σένα φουκαρά... με μίαν εἰρωνεῖαν του σὲ κάνει μασκαρά.

Με τοὺς τελευταίους αὐτοὺς στίχους, ὁ Σουρῆς ὑπαινίσσεται τὴν ἐποχὴν, ποῦ ὁ Ροΐδης ἔρριξε τὴν κριτικὴ μπόμπα «περὶ συγχρόνου ἑλληνικῆς ποιήσεως», ἀναστάτωσε τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους, σβύνων, με μιὰ μονοκονδυλιά, καὶ με περισσότερο πνεῦμα παρὰ εὐθυκρισία, — ἡ ἀλήθεια ἀλήθεια, — τὴν ποιητικὴν παραγωγὴν τῆς ἐποχῆς του, καὶ ἠνάγκασε τὸν Ζὰν Μωρεᾶς νὰ ἐκδώσῃ πολυσέλιδον διατριβὴν, διὰ νὰ προστατεύσῃ τοὺς συναδέλφους του ἀπὸ τῆς ἀδίκου ἐπιθέσεως.

Κατωτέρω ὁ Σουρῆς, σκανδαλοθηρῶν προφανῶς, ἀποκαλύπτει τὰ αἷτια ποῦ ὑπηγόρευσαν τὴν κριτικὴν τοῦ Ροΐδη. Εἶνε... πολιτικά :

Τοῦ ἐφορτώθη τὸ ἕψηλὸ τῶν αἰθουσῶν συναξί, κι' ὡς λέγουν τοῦ ὠμίλησαν πολὺ ἀπὸ τὸ κόμμα καὶ βουλευταὶ καὶ ὑπουργοὶ καὶ δέ σποιναι ἀκόμα. «Πρέπει νὰ γράψῃς κάτι τι σπουδαῖον περὶ Κόκκου κι' ἐμεῖς θά σοῦ πληρώσωμε τὴν χάριν μετὰ τόκου».

Με ἄλλα λόγια, οἱ παράγοντες τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος ἀνέθεσαν εἰς τὸν κριτικὸν νὰ λιθανίσῃ τὸν εὐνοοῦμενον τοῦ πρωθυπουργοῦ ποιητὴν. Ἄλλ' ὁ Σουρῆς ἀδίκει τὴν εὐφύϊαν του. Αἱ ἀξίαι δὲν ἐμαγειρεύοντο τότε εἰς τὰ πολιτικὰ γραφεῖα καὶ ἤξερε, καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, πόσο χειραφετημένο καὶ ἀνυπότακτο πνεῦμα ἦτο ὁ Ροΐδης. Τί νὰ κἀνῃ ὅμως ; Ἐκινδύνευε τὸ μονοπώλιον. Τὸ μονοπώλιον τοῦ πνεύματος. Τὸ μονοπώλιον τῆς σατύρας, τῆς ἐμμέτρου, ἐννοεῖται, διότι τῆς πεζῆς κατεῖχε τὰ σκῆπτρα, — τὰ ὁποῖα κανεὶς, οὔτε ἐκ τῶν πρὸ αὐτοῦ, οὔτε καὶ τῶν μετ' αὐτὸν δύναται νὰ τοῦ διαφιλονεικήσῃ, — ὁ Ἐμμανουὴλ Ροΐδης. Ὑπατος κριτῆς, τότε, τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἕνα εἶδος φιλολογικοῦ Πάπα, ὁ Ροΐδης ἐνόμιζε ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονεῖ ποιητὰς. Τὴν φορὰ αὐτὴ δὲν ἔπεφτε ἔξω. Κάποια φινέτσα, κάποια ἀττικὴ χάρις, ποῦ ἔχει ὁ στίχος τοῦ Κόκκου, προσόντα ποῦ δὲν τὰ πολυβρίσκεις εἰς τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Σουρή, εἰς τοὺς στίχους τοῦ συντάκτου τοῦ «Ρωμοῦ», — ἔξυπνους, ἀναμφισβητήτους καὶ ἀτατισμένους, ἀλλὰ με ἀλάτι χονδροκοπανισμένους, — ἐφείλκυσαν ἰδιαίτερας τὴν προσοχὴν τοῦ συγγραφέως τῆς «Παλίσης». Ἄλλ' ὁ τελευταῖος ἐλογάριαζε χωρὶς τὸν ξενοδόχον, χωρὶς τὸν συντάκτην τοῦ «Ρωμοῦ», τὰ οἰκόπεδα τοῦ ὁποίου κατεπατοῦντο, ὅλως ἀπροόπτως, καὶ ὁ ὁποῖος, ἐπιστρατεύσας τοὺς δύο πολυτίμους του συνεργάτας, τὸν Φασουλῆ καὶ τὸν Περικλέτο, κατήλθε λαῦρος εἰς τὸν ἀγῶνα, εἰς ἕνα ἀγῶνα ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν.

Ὁ Σουρῆς εἶχε πάρει πιά κατήφορο. Καὶ στὸν κατήφορο αὐτὸ τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ τὸν κρατήσῃ. Χώνει τὴν οὐρά του καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν ἀκόμη βίον τοῦ ἐχθροῦ καὶ βάζει στὸ στόμα τοῦ Φασουλῆ τοὺς στίχους αὐτοῦς :

Ἐγὼ με ὅσα κι' ἂν μοῦ λὲς, ἀπ' ὅλους τὸν χωρίζω, τὸν Θεοτὸ ὕμνη* προσκυνῶ καὶ τὸν ἀναγνωρίζω ἂν καὶ θαρρῶ πὼς τάχασε κι' αὐτὸς ὁ φουκαράς γιὰ τὸ πῆρε τὸ μυαλὸ ἐκεῖν' ἢ Ζανταράς.

Δι' ὅσους ξέρουν τὰς τρυφερὰς σχέσεις τοῦ πνευματώδους συγγραφέως μετὸν ποδογυρον. Δι' ὅσους ξέρουν τὴν παθολογικὴν ἀδυναμίαν ποῦ ἔτρεφε ὁ Ροΐδης πρὸς τὸ ὠραῖον φύλον, παρ' ὅλον τὸν ἐξάψαλμον ποῦ τοῦ ἔχει τραβῆξει στὸ χαρτί, ἔδυναμίαν ποῦ τὸν παρηκολούθησε μέχρι τῆς τελευταίας του στιγμῆς, μέχρι τῆς στιγμῆς ποῦ ξεψύχησε στὸ σοκάκι τῆς ὁδοῦ Νικοδημιου. Δι' ὅσους ξέρουν τὸν ἐπικούρου ὀρισμὸν του περὶ τῆς «ἐκτῆς αἰσθήσεως», ὁ ὑπαινιγμὸς ποῦ ρίχνει ὁ Σουρῆς εἶνε σαφῆς. Ὅσο διὰ τὴν Ζανταράς ἢ μᾶλλον τὴν Ζὰν ντ' Ἀρράς, τὴν Γαλλίδα πριμαντόνα ποῦ ξετρελλάνε τοὺς Ἀθηναίους σ' ἕνα ἀπὸ τὰ θεατρὰκιζ τοῦ Ἰλισσοῦ, ἔκαψε καρδιές, ἐχώρισε ἀντρόγυνα καὶ ἀδειασε τσέπες, γι' αὐτὴν θά μιλήσω ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει. Τῆς ἀξίζει τῆς μερμπάντισσας...

Α. ΦΟΥΦΑΣ